

Opravila v šolski drevesnici meseca mal. srpana.

Pretečeni mesec so nam pognali zadnji cepovi; sedaj vemo, koliko se nam ni prijelo, treba bode torej neprijete podlage okulovati. Omenil sem že zadnjič, da se lahko cepi z očesom že meseca rožnika in sicer na živi pop, t. j. da nam še letos požene mladiko. Ta način pa ni priporočljiv, ker navadno dobimo preslabo mladiko in nam po zimi zelo rada ozebe. Okulovanje na speče oko, t. j., da se oko letos samo zarase, a požene šele pomladi, prične se v drugi polovici t. m. Očesa se dobe ravno tako, kakor sem zadnjič opisal. Oko se samo zaveže, a rana se nič ne zamaže.

Ako je kdo cepil na živi pop, mora, ako se mu je cepitev obnesla, vse poganjke na divjaku odstraniti, da bode oko krepko pognalo.

Ta mesec nam bodo tudi gotovo vsi cepljenci že toliko zrasli, da bodemo lahko vse vezi prerezali, ker drugače se nam niti preveč v podlago zajedo.

Kdor je pri letošnjih cepljencih poganjke na podlagi priščipoval, naj jih ta mesec popolnoma odstrani. Sedaj se ni treba več bati, da bi se nam vsled odstranitve poganjkov podlage preveč tvorne tvarine delalo med podlago in cepičem in bi nam tako cepič odrinilo.

Priščipovanje stranskih mladik pri eno-, dvo- in triletnih cepljencih se nadaljuje. Ravno tako moramo pri letošnjih cepljencih pustiti samo najlepšo mladiko, a vse druge pri tretjem ali četrtem peresu odščipniti.

Ako imamo drevesnico plevelno, jo moramo pustiti opleti in vse, kar nismo pretečeni mesec, tudi okopati.

Kdor ima triletne cepljence že dosti velike, jih lahko, namesto, da bi jih spomladi cepil, sedaj okuluje z dotično vrsto, koja hoče vzgojiti.

A. Likozar.

Avstrijsko šolstvo v l. 1890. s posebnim ozirom na Kranjsko.

(Dalje.)

Privatne ljudske šole vzdržujejo v pokritje lastnih stroškov ukovino, katera navadno presega ukovino javnih šol, koder je še v navadi. Vender pobira komaj dobra polovica privatnih ljudskih šol ukovino, namreč po zadnjem popisu 546 ali 55·8% vseh privatnih šol, oproščenih je bilo pa 55·956 ali 54·1% otrók.

Manj kot polovica otrók je bila prosta le na šlezijjskih in čeških privatnih šolah, skoro vsi pa na solnograških in bukovinskih.

Od onih šol, ktere so ukovino sploh pobirale, je pobiralo ukovino manj kot 10 gld. na leto 247 ali 45·2% šol, 10—30 gld. na leto 181 ali 33·2% šol, po več kot 30 gld. 118 ali 21·6% šol.

Šol prve vrste je bilo 93 na Češkem, 41 na Moravskem, 30 v Šleziji, 29 v Galiciji, 16 v Tirolski s Predarlško, 14 v Zgornji Avstriji, 11 v Nižji Avstriji, 6 v Štajarski, 3 v Kranjski in sicer vse v Ljubljani, 2 v Koroški, po 1 v Solnograški in v Bukovini.

Privatnih šol druge vrste (ukovina 10—30 gld.) je 88 v Češki, 24 v Galiciji, 20 v Nižji Avstriji, 11 v Primorski, 9 v Moravski, 7 v Šleziji, po 5 v Tirolski s Predarlško in v Dalmaciji, po 4 v Štajarski in v Kranjski in sicer 2 v Ljubljani, 2 v okolici, 2 v Zgornji Avstriji, po 1 v Solnograški in Koroški.

Privatnih šol tretje vrste (ukovina več kot 30 gld.) je 42 v Nižji Avstriji, 26 v Galiciji, 18 v Češki, 10 v Moravski, 9 v Primorski, 4 v Štajarski, po 3 v Tirolski s Predarlško in v Šleziji, 2 v Zgornji Avstriji, 1 v Kranjski in sicer v Ljubljani.

II. Uredba in obseg pouka.

Avstrijsko šolsko zakonodajstvo ne pozna naredbe, po kateri bi morala imeti vsaka šola svoje lastno poslopje; pač je pa v večini deželnih šolskih zakonov izrečno prepovedano, šole vzdržavati po hišah, ki služijo le privatnim strankam (Zinsgebäude). Z ozirom na to, da je za razvoj vsake šole važno vprašanje je-li nastanjena v posebnem poslopji ali ne, se je centralna statistična komisija pri zadnjem popisovanju šol s tem vprašanjem bavila prav natančno.

Velika večina šol se nahaja ali popolnoma ali vsaj deloma v posebnih, bodisi najetih, ali brezplačno prepuščenih, ali pa naravnost šolam lastnih poslopih. Po mestih in trgih se nahaja 80·5% popolnoma in 14·1% vsaj deloma v poslopih, katera služijo le učnim svrham, po deželi 85·6% oziroma 9·9% sploh 84·6%, oziroma 10·7%. V najetih prostorih se nahaja po mestih in trgih 10·0% šol popolnoma, 8·5% deloma, po deželi 5·3% popolnoma, 4·0% deloma, sploh 6·2% popolnoma in 4·8% deloma. Brezplačne prostore, prepuščene prostovoljno ima po mestih in trgih 6·1% šol popolnoma, 2·2% deloma; po deželi 9·1% popolnoma in 0·9% deloma, sploh 8·5% popolnoma in 1·2% deloma. V lastnih hišah je torej šol nastanjenih po mestih in trgih 73·2%, po deželi 80·7%, sploh 79·3%.

Tudi na Kranjskem je velika večina šol nastanjenih v poslopih, katera služijo le poučnim svrham namreč 86·0% popolnoma, 14·0% deloma; vendar ima samo črnomaljsko glavarstvo šole prve vrste.

Sestavo učnih prostorov določa državni šolski zakon. Na podlagi njegovih določb so potem posamezne kronovine po posebnih deželnih zakonih dobile nove podrobne določbe. V obče se ravna število razrednih sob po številu učnih močij. Vsaka šola mora imeti vrhu tega kurljivo telovadnico. Šolski prostori morajo imeti, ako nimajo

osrednje kurjave, železne peči z okriljem, ali pa lončene peči, in pa primerna sredstva za stalno prezračevanje.

Vse javne avstrijske ljudske šole imajo 39900 razrednic in sicer 15176 po mestih in trgih, 24.724 po deželi, 279 delarn, namreč 210 po mestih in trgih, 69 po deželi; 250 risarn, 227 po mestih in trgih in 23 po deželi; 1093 telovadnic, in sicer 821 po mestih in trgih in 272 po deželi; 7965 odprtih telovadnih prostorov, od teh 1628 po mestih in trgih, 6337 po deželi; po 17865 šolah, in sicer po 3194 v mestih in 14171 po deželi, se kuri v pečeh; po 187 (165 po mestih in trgih, 22 po deželi) z zrakom); po 69 (44 po mestih in trgih, 25 po deželi) z vodo; 6870 šol (1866 po mestih in trgih in 5004 po deželi) ima priprave za ventiliranje zraka; 10751 (1537 po mestih in trgih in 9214 po deželi) pa ne.

Na Kranjskem je 550 razrednic in sicer 155 po mestih in trgih, 395 po deželi, posebej pa v glavarstvu postojinskem 60, kočevskem 55, logaškem 52, kranjskem in krškem po 50, ljubljanske okolice 46, kamniškem 45, novomeškem 42, ljubljanskem in litijskem po 40, radovljiškem 37 in črnomaljskem 33.

Največ šolskih sob pride torej na vsako javno šolo v Ljubljani, namreč po 2·35, v logaškem glavarstvu po 2·17, v krškem po 2·0, v litijskem po 1·74, v črnomaljskem po 1·73, v postojinskem po 1·67, v okolici ljubljanski po 1·59, v kočevskem po 1·58, v radovljiškem po 1·48, v kranjskem po 1·47, v kamniškem po 1·36, v novomeškem po 1·35, na Kranjskem sploh po 1·72, v Avstriji sploh po 2·26. **E. Lah.**

(Dalje prih.)

Književnost.

Zgodovinske povesti za meščanske šole, II. stopnja. Sestavil Ivan Vrhovec, c. kr. profesor. Vezana knjiga stane 50 kr. Omenjeno, 84 strani obsejajočo knjižico, založili in tiskali so Blaznikovi nasledniki v Ljubljani. V starih oddelkih nam podaja g. pisatelj najprvo zgodovinski pregled najznamenitejših dogodkov starega veka, kateremu sledé zgodovinske povesti iz srednjega, novega in najnovejšega veka.

Prvi oddelek obravnava prav na kratko še jederkat zgodovino starega veka in služi v ponavljanje dotične učne tvarine, katere so se učenci učili že v prejšnjem letu. Za tem oddelkom se vrstijo povesti iz srednjega in novega veka, vendar se posebno uvažuje srednji vek, kateri obsega 26 zgodovinskih povestij; natančnejši opis novega in najnovejšega veka s posebnim oziranjem na zgodovino avstrijsko-ogerske države pa spada po učnih črtežih v „tretjo stopnjo“. Zraven povestij najdemo v tej knjižici tudi na različnih mestih otroškemu umu prikladne odlomke iz kulturne zgodovine. Pri nekaterih „zgodovinskih povestih“ se ozira g. pisatelj tudi na preteklost slovenskega naroda, k čemur hode v „tretji stopnji“ še več prilike.

Zgodovinske povesti so pisane mikavno in živo ter se bodo gotovo priljubile otroškemu srcu. Tudi ima knjižica nekaj prav ličnih podob, ki pouk posebno oživljajo. Želeli